

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Нижник Світлани Володимирівни "Академік УААН В.Ф. Пересипкін – вчений, педагог та організатор сільськогосподарської дослідної справи в Україні другої половини ХХ століття", поданої на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки

Однією з характерних рис розвитку сучасного суспільства є зростаюча зацікавленість до історії науки й техніки, культури, суспільства взагалі, зокрема, й до діяльності та творчості видатних вітчизняних вчених, котрі працювали задля розвитку науки та освіти в Україні. За останні роки з'явилися наукові праці, що висвітлюють розвиток науки, зокрема аграрної, через розгляд життя та діяльності певної особистості.

Однією з таких робіт є дисертація С.В. Нижник, що присвячена дослідженню творчої спадщини одного з видатних представників когорти вчених-фітопатологів та організаторів сільськогосподарської дослідної справи в Україні, доктора біологічних наук, професора, академіка УААН В.Ф. Пересипкіна.

Аналіз досліджень і публікацій щодо розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні та внеску у її розвиток одного з відомих вчених-аграріїв, академіка В.Ф. Пересипкіна, показав що комплексної оцінки його творчого внеску в розвиток аграрної наукової думки не було.

Попередні дослідники даної проблеми торкалися фрагментарно, діяльність вченого висвітлена недостатньо, багато її аспектів ще залишилися недослідженими і майже не використовувались в контексті наукових осмислень проблем історії науки й техніки. З врахуванням вищесказаного тема дослідження є актуальною і заслуговує на комплексний науковий аналіз.

Дослідження, що стало основою дисертаційної роботи, виконувалось автором в Інституті історії аграрної науки, освіти і техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України і є складовою частиною наукової теми "Розробити науково-організаційні та концептуальні

основи становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні: теоретико-методологічні, історико-наукознавчі, біографічні та джерелознавчі аспекти дослідження" (№ державної реєстрації 0114U001207).

Автором дисертаційної роботи чітко і лаконічно сформульовано мету досліджень, визначено об'єкт, предмет та хронологічні рамки дослідження, подано наукову новизну, практичне значення дослідження та особистий внесок здобувача.

У відповідності до поставленої мети були сформульовані і розв'язані дослідницькі завдання, що дозволило автору досягти поставленої мети.

Наукові положення, теоретичні та практичні висновки, викладені в дисертації, є достовірними та належним чином обґрунтованими.

Достовірність досліджень підтверджується відповідною джерельною базою, до якої входять архівні документи і матеріали, опубліковані офіційні документи органів державної влади, наукових та громадських організацій, наукові праці, періодичні видання тощо. Автором дослідження детально опрацьовано 24 справи 7 описів та 5 фондів з Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України та Державного архіву м. Києва. Низка важливих документів також виявлена в архівах вищих навчальних закладів, де працював академік В.Ф. Пересипкін. Цінним є те, що до наукового обігу вперше введено 3 архівні справи та 4 рукописні праці.

Ґрунтовність проведених досліджень базується на теоретичному та історико-логічному аналізі, синтезі, систематизації, класифікації, ретроспективному, проблемно-хронологічному, порівняльному та інших як загальнонаукових, так і спеціальних методах дослідження. Все це дозволило визначити структуру і сутність проблеми, окреслити внесок академіка В.Ф. Пересипкіна в розвиток вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи, відобразити характерні тенденції її розвитку, виділити умовні етапи наукового поступу вченого, диференціювати використані джерела до відповідних історіографічних етапів.

Методологічні підходи і принципи історичного пошуку сприяли

комплексному дослідженню проблеми.

Не викликає заперечень загальна архітектоніка наукового узагальнення: вона є продуманою, логічною, науково мотивованою.

В дослідженні правомірно проведено аналіз науково-освітньої, організаційної, громадської та державотворчої діяльності академіка В.Ф.Пересипкіна.

Науково-організаційну діяльність В.Ф. Пересипкіна розділено автором на три умовні етапи: входження майбутнього вченого в науку, становлення В.Ф. Пересипкіна як науковця та наукове визнання. Кожний з етапів характеризується своїми творчими пошуками та досягненнями.

У результаті аналізу наукових праць вченого автором дисертаційного дослідження було встановлено, що академік В.Ф. Пересипкін був вченим-новатором в галузі захисту рослин. Ним були закладені теоретичні основи для розробки хімічних засобів захисту рослин від хвороб та шкідників. Він перший серед українських вчених-фітопатологів сформував теорію фізіологічного імунітету рослин-теорію дегенерації збудників хвороб в тканинах рослин, яка відкрила нові підходи до вирішення цієї проблеми. В.Ф. Пересипкін вперше дослідив перетворення пектинових речовин у пробкову масу, яка локалізує осередки ураження рослин. Ним розроблений десорбційно-газовий метод боротьби з хворобами льону та методика створення сприятливих умов для росту і розвитку здорових рослин, яка водночас запобігала розвитку збудників хвороб, шкідників і бур'янів. Теоретичні й прикладні дослідження вченого дали можливість створити нові сорти зернових культур з підвищеною стійкістю до хвороб.

Результати аналізу показали, що праці відомого українського вченого-фітопатолога, академіка В.Ф. Пересипкіна були широко відомі як на теренах України, колишнього Радянського Союзу, так і за їх межами і мотивовано кваліфікуються як неоціненний науковий скарб вітчизняної науки.

В дисертації також підкреслюється значний внесок В.Ф. Пересипкіна в науково-просвітницьку діяльність та популяризацію здобутків вітчизняної фітопатології.

У дослідженні справедливо і аргументовано наголошується, що прогрес поступу і розвитку науки здійснюється в процесі неухильної діяльності обдарованих талантів, конкретних особистостей, які служать потугами в піднесенні новаторських простежень, що дозволило визначити роль і значення академіка В.Ф. Пересипкіна, зокрема, у розвитку аграрної науки України.

Висновки дисертації базуються на узагальненні та критичному підході до опрацювання великого масиву фактів з різних джерел, що вимагає комплексне дослідження у такій галузі як історія науки й техніки.

Цінність і новизна наукових положень дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно є насправді першим комплексним дослідженням науково-освітньої, організаційної, громадської та державотворчої діяльності академіка УААН В.Ф. Пересипкіна. Це дослідження сприяло: збагаченню історії науки й техніки України, зокрема історії сільськогосподарської науки; систематизації джерельного матеріалу, який дозволив відтворити цілісну картину та охарактеризувати основні етапи становлення і розвитку наукового світогляду В.Ф. Пересипкіна; узагальненню пріоритетних напрямів роботи академіка В.Ф. Пересипкіна та конкретизації результатів його досліджень; окресленню шляхів використання наукових розробок вченого на сучасному етапі розвитку фітопатології; запровадженні до наукового обігу маловідомих матеріалів та рукописних праць; доповненню бібліографії вченого; подальшому розвитку напряму наукової роботи з відтворення діяльності видатних вчених у сільськогосподарській дослідній справі в Україні другої половини ХХ століття.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання при підготовці узагальнюючих праць з історії вітчизняної сільськогосподарської науки та її окремих напрямів, а також у наближенні до громадськості наукового доробку академіка В.Ф. Пересипкіна, фундаментальні розробки якого є непересічними і слугують теоретичним підґрунтям для подальшого розвитку галузі захисту рослин. Матеріали дисертаційного дослідження також можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні дисциплін "Історія сільськогосподарської науки", "Захист рослин", "Фітопатологія" тощо для студентів вищих навчальних закладів аграрного

Проте висловлені зауваження мають частковий характер і не знижують загалом позитивної оцінки виконаної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК.

Аналіз рукопису дисертації, автореферату та публікацій автора дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження "Академік УААН В.Ф. Пересипкін – вчений, педагог та організатор сільськогосподарської дослідної справи в Україні другої половини ХХ століття" є завершеною, самостійною науковою працею, характеризується цілісністю змісту, має наукову новизну та практичне значення, відповідає вимогам "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника" щодо такого характеру досліджень, а її автор – Нижник Світлана Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент:

доцент кафедри тракторів і автомобілів
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат історичних наук, доцент

О.П. Деркач

